

Розділ III. СОЦІОЛОГІЯ

УДК 316.6

В.Ю. Кондович, канд. соціол. наук, доцент
Чернігівський державний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ: СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА

Розглянуто сутність фундаментальних законів функціонування та трансформації цілісних систем. Показано характер дії фундаментальних законів функціонування цілісних систем.

Ключові слова: соціальна система суспільства, соціально-психологічне самовизначення, самоідентифікація, самовизначення, самореалізація.

Рассмотрена сущность фундаментальных законов функционирования и трансформации целостных систем. Показан характер действия фундаментальных законов функционирования целостных систем.

Ключевые слова: социальная система общества, социально-психологическое самоопределение, самоидентификация, самоопределение, самореализация.

The article discusses the nature of the fundamental laws of functioning and transformation of entire systems. The author shows the nature of the fundamental laws of the functioning of the entire system.

Key words: social system of society, socio-psychological self-determination, self-identity, self-determination, self-realization.

Мета написання цієї статті обумовлена проблемою герменевтики, тобто проблемою нерозуміння сутності фундаментальних законів функціонування та трансформації цілісних систем [2, с. 45-46].

Дослідження соціальної системи суспільства на основі цих законів пов'язане не тільки з нерозумінням значною частиною вчених самих законів, але і з їх відторгненням у зв'язку з неготовністю сприймати результати їх дії. Попередні гносеологічні позиції, на яких базувалися вихідні позиції вчених, явно не визначають об'єктивний характер розвитку історії. Тобто далеко не завжди історія розвивається так, як того хтось хоче, а розвивається так, як повинна розвиватися. Потрібно визнати той факт, що вся людська історія – це не результат волі вільних осіб, що визначають на власний розсуд хід історичних процесів. Людство – це реальний прояв дії саме цих вищих (фундаментальних), об'єктивних законів, у межах дії яких звичайно допускається і певна свобода дій людини. У системі дії цих законів Україні відводиться своє, тільки їй призначене місце.

Особливість полягає у тому, що це місце не визначається інтеграцією, або з Росією, або зі строкатою сім'єю європейських країн. У неї своє особливе місце у світовій історії. Саме фундаментальні закони вказують на це місце.

Завдання цієї публікації полягає у тому, щоб показати характер дії фундаментальних законів функціонування цілісних систем, а також місію України, яку їй потрібно здійснити, враховуючи місце, яке вона займає у світовій історії.

Виклад основного матеріалу. Переважна більшість учених, політичних лідерів та і сам український народ нині наполегливо голосує за європейську інтеграцію. Хоча для однієї частини України ця інтеграція сприймається як процес «вписування» в систему європейських цінностей, тобто в ту систему координат, яка визначає ієрархію швидкостей (прискорення) економічного виробництва. Інша ж частина цю інтеграцію сприймає як процес збільшення швидкості енергетичного споживання без суттєвої зміни швидкості виробництва і, таким чином, прагнучим підпорядкувати європейське виробництво власному споживанню. А це, як відомо, загальмує

весь процес європейського розвитку. Нині подібна проблема пов'язана з економікою Греції. Тому небезпідставні побоювання Президента Франції Н. Саркозі з приводу розширення ЄС за рахунок таких країн, як Україна і Туреччина.

Міркування щодо вирішення цих питань багатьом не до вподоби і тому їм простіше відкинути «абсурдні» закони і тих, хто намагається про них говорити, оскільки вони не «вписуються» у звичні схеми логічного мислення.

Межі цієї статті не дають можливість показати характер дії фундаментальних законів, а тому ми обмежимося лише деякими, але, на наш погляд, істотними висновками.

Розуміння та врахування цих законів дає можливість увійти від гносеологічної «прив'язки» в пізнання досліджуваних явищ і процесів, заснованої на домінанті суб'єктивних відчуттів дослідника. Будь-якому розсудливому вченому зрозуміло, що особистий досвід сприйняття оточуючого світу не дає і не може дати у всіх випадках вичерпні і ґрунтовні відповіді на фундаментальні питання життя. Природно, що гносеологія – це тільки перший крок до пізнання світу, але не єдиний і, тим більше, не останній.

Неможливість «виходу» за межі системи, що досліджується, – основний недолік гносеологічного підходу в пізнанні явищ і процесів сучасного світу. Системологи знають, що, знаходячись усередині системи і визначаючи себе як її центр (точка відліку координат) пізнання, пізнати систему неможливо. У такому разі вчений завжди має справу з такими явищами, як **емерджентність** (на основі знання про частини цілого неможливо пізнати властивість цілого або сума частин завжди менше цілого) і **неадитивність** (із знання властивостей цілого неможливо визначити властивості його частин або ціле завжди більше суми його частин). Але, незважаючи на це, вчені з наполегливістю продовжують шукати відповіді, наполягаючи на платформі антропоцентризму, і в аналітичних пошуках «першопричини» розвитку світу часто отримують помилкові результати і роблять абсурдні висновки.

Фундаментальні закони відкривають абсолютно нові можливості для дослідження цілісних систем, конкретніше визначають роль і місце як людини, так і суспільства в процесах життєдіяльності, тісно пов'язують їх існування з природними і космічними процесами.

Отже, на підставі законів просторово-часової обумовленості функціонування цілісних систем, ми стверджуємо:

– що будь-яка природна енергоінформаційна закрита система, якими, до речі, є і суспільство, і людина, має граничний рубіж свого існування, який визначається як вичерпністю енергетичних ресурсів (у разі інформаційного «незапліднення»), так і інформаційною (ідейною, моральною) несумісністю (у разі інформаційного «запліднення») тих, хто ці ресурси споживає;

– вичерпність ресурсів неминуче призводить до ентропії, розсіяння, хаосу, смерті (на підставі другого закону термодинаміки), а інформаційна несумісність неминуче приводить систему до точки вибору та біфуркації;

– точка біфуркації – це та точка розділення, в якій кожній людині доводиться робити добровільний і усвідомлений вибір відносно стратегії (сенсу) свого життя: або в енергетично обумовленій діпольній соціально-моральній державі, де правлять влада, гроші і логіка формування енергетичної нерівності, або в інформаційно-обумовленому духовно біпольному соборному суспільстві, де домінують смирення, милосердя і любов;

– розділення – це процес визначення пріоритетів: або форми, або змісту, або ким бути: чи енергетичною частинкою (корпускулою), яка споживає енергію, чи каналом (хвилею), який передає або енергію, або інформацію.

Будь-яка природна система як накопичує енергію, так її і віддає. Коли енергія вичерпується, то потрібно її відновити. Отже, наша планета Земля вже виснажена. Виснажена, в першу чергу, самою людиною, яка нещадно експлуатує свою «годувальницю». Комусь, і в першу чергу розумній людині *Homo sapiens*, потрібно це збагнути і взяти участь у відновленні її енергетичного потенціалу. Для цього потрібно створити канал відновлення цієї енергії. Це можливо завдяки зміні поляризації генетичної структури людини в умовах, коли почнуть здійснюватися кардинальні трансформаційні процеси на Землі (зміна магнітних полюсів і нахил осі обертання). У цих умовах у певної частини людей якраз і відбудуться відповідні генетичні трансформації, що дозволить їм стати каналами відновлення енергії Землі.

Нещодавно відкритий механізм трансформації генетичної структури живих систем на ізоморфному прикладі, який також демонструє і структура хімічних елементів (1, 394), переконливо показує, що ті ж самі замінені амінокислоти можуть складати як діпольну, метаболічну, енергетично обумовлену структуру обміну енергії (речовин), так і біпольну, транспортну, інформаційно обумовлену структуру, призначену для передачі, транспортування енергії з однієї системи в іншу. Прикладами таких систем у фізиці є квантові процеси, наприклад, тунельний перехід електрона, лазери, синергетичні явища. У біологічних системах – це зграї перелітних птахів, косяки риб, що пливають на нерест, рослини, які в певний час доби виділяють кисень, а в іншій – його споживають і т. д.

Особливістю таких «квантових» систем є те, що в порівнянні їх з енергообумовленими системами під час їх «канального» функціонування, тобто передачі енергії (інформації), їх ентропія (смертність) практично дорівнює нулю (всі долітають, допливають, досягають мети). І людська історія також знає як мінімум два таких приклади. Це трипільська культура і вихід євреїв з Єгипту. Проте в другому випадку система не реалізувала наміченої мети внаслідок ігнорування зовнішнього інформаційного чинника (не була інформаційно «заплідненою»).

Класична наука такою проблемою не займається. Вона виходить з постулату про невичерпність енергетичних ресурсів планети, про заміну одних джерел енергії іншими тощо. Ніхто не заперечує такої позиції, але вона явно обмежена, якщо не припускає можливості відтворення енергетичного потенціалу системи, що надає енергію і має ознаки свого виснаження. Досвід дослідження відомих людині фізичних і біологічних систем показує, що в межах ізольованих систем вічного двигуна немає. Але він існує в тому випадку, якщо система періодично трансформується із закритої у відкриту і навпаки.

Місія України і полягає в тому, щоб сформувати таку «квантову» соціальну модель («плід», «дитину»), яка призначена як для порятунку тих, хто її формуватиме (ентропія або смертність у такому випадку наближається до нуля), так і порятунку нашої планети за рахунок відновлення її енергетичних ресурсів. «Батьками» такої «дитини» є і Захід (переважно члени Європейського Союзу), і Схід (на чолі з Росією) одночасно. Саме тому інтеграція України до когось одного з «батьків» є неможливою. Україна не хоче бути і не буде «сиротою», і тому вперше в людській історії має створити «міст», який буде поєднувати Схід із Заходом. Україна є привабливою як

для Заходу, так і для Сходу. Але чомусь до останнього часу «батьки» не знають про свій статус. Однак їх мета полягає саме в тому, щоб допомогти «дитині» сформуватись.

Природно, що позиції різних людей сильно відрізняться. Для одних, життя – це раз і назавжди обумовлена енергетична залежність («неперелітні птахи»), а для інших – можливість бути і тим, хто споживає енергію, і тим, хто її відтворює («перелітні птахи»).

Особливістю розвитку українського суспільства є те, що саме воно є місцем формування «квантових перелітних птахів». Для цього в Україні є всі умови [2, с. 48]. Нині справа за малим – визначитися «хто є хто».

Процес усвідомленої системної трансформації як суспільства, так і людини передбачає три етапи: **а) самоідентифікацію; б) самовизначення; в) самореалізацію.** Іноді говорять тільки про самовизначення суспільства та людини. В такому широкому значенні цього поняття варто мати на увазі всі його складові елементи. Проте як самовизначення, так і самореалізація не можливі без самоідентифікації людини (суспільства). Це початковий процес дослідження і в його успішності головну роль відіграє психологія.

Справа полягає в тому, що залежно від виду (підвиду) психічного гендеру людини, носієм якого вона є, формуються відповідні умови для створення того або іншого соціального утворення (або діпольної держави в межах соціального гендеру, або біпольного соборного суспільства в межах духовного гендеру). Саме процес самоідентифікації людини і дає необхідні підстави для її самовизначення та самореалізації. Самовизначення як людини, так і суспільства в межах класичного знання переважно досліджувалось у філософії, але незнання фундаментальних законів стратифікації та трансформації цілісних систем не дозволило досягти поставленої мети, тобто визначити як дві основні стратегії життя, так і способи та наслідки їх реалізації.

Процеси самоідентифікації, самовизначення та самореалізації людини і суспільства складають необхідні умови для формування єдності спочатку таких наук, як психологія, філософія і соціологія, а також створюють підстави для їхнього взаємозв'язку з біологією, фізикою, екологією тощо.

Таким чином, фундаментальні закони функціонування цілісних систем створюють підстави не тільки для диференціації знання, але і для „збирання каміння”, для формування таких знань, які дають можливість людині зробити усвідомлений вибір стратегії власного життя, яка може базуватися як на енергетичній диференціації і інтеграції, так і на інформаційній соборності.

Вся історія людства – це історія самоідентифікації, самовизначення та самореалізації. Саме за це вели боротьбу як окремі люди, так цілі народи. Нині цей процес майже завершений. Через культуру, релігію, право, політику, економіку, тип державних організацій сформовані стратифіковані утворення, які за характером свого функціонування чітко вписуються в загальну структуру всіх відомих людині систем. Саме за таким характером стратифікації має здійснюватися і процес самоідентифікації людини.

Дослідними шляхами, але без знання фундаментальних законів до відповідної мети наблизилися такі вчені, як З. Фрейд (вивчаючи структуру психіки людини), Гален, Гіппократ і І. Павлов (вивчаючи темперамент людини), Г. Хофстед [3] (вивчаючи структуру культури) та ін.

Правильною є структура психіки людини за З. Фрейдом, де він визначає її три складові елементи: „Над-Его”, „Ід” і „Его”. Йому залишалося лише визначити чотири типи цього „Его”.

Характер функціонування фундаментальних законів дав нам можливість зробити висновок про те, що система конкретного виду „Его” людини залежить від характеру певної дискретності зв'язку в системі «„Над-Его” – „Ід”», тобто від характеру його морально-доброзичливої структури (від домінування в цьому зв'язку або процесів активності, або процесів обмеження).

Методика самоідентифікації людини, яка пропонується нижче, визначає два підвиди кожного з двох видів психічного гендеру, які мають усі умови для здійснення самовизначення як у межах соціального, так і в межах духовного гендеру. Кращі умови для формування діпольярних структур мають такі типи, як „індивідуаліст” і „колективіст”, а біпольярних структур – „лідер” і „брат” („сестра”). Наявність такого типу, як „дивак” характеризує людину як таку, що не може знайти себе в межах соціального гендеру, а тому важливим фактором є допомога їй визначитись стосовно вибору певного підвиду духовного гендеру.

Особливість українського суспільства, на відміну від інших суспільств, полягає в тому, що структура інших суспільств представлена, як правило, двома підвидами або традиційного, або нетрадиційного діпольярного гендеру, а українське суспільство має як два підвиди традиційного, так і два підвиди нетрадиційного діпольярного гендеру, що є ознакою „зародка”, „наріжного каменя” системи, яка має системно трансформуватися (перейти із системи енергоспоживання до каналної системи транспортування (відтворення) енергії) завдяки формуванню біпольярної структури.

Висновки. Таким чином, перешкоди формуванню нової соціальної структури – біпольярного соборного суспільства – призводитимуть до ще більших негативних явищ, до моральної і культурної деградації суспільства, до психічних і нервових зривів і девіантної поведінки. А прихід до влади будь-якої з двох сил, що відстоюють волю носіїв тільки «своїх» моралі в умовах приблизно рівнозначної моральної симетрії двох її носіїв у межах соціальної одновекторної діпольярної структури – держави, – характеризуватиметься вибором або однієї, або іншої швидкості опускання в нижню точку падіння, але ніяк не виходом суспільства з кризового стану.

ТЕСТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХІЧНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ (Варіант 1 – скорочений)

1. Успіх людини в цьому житті, в першу чергу, залежить:

- а) від самої людини, від її прагнень, домагань, рішучості, старанності, наполегливості _____ бал (и, ів)
- б) самої людини, але існує і певна залежність і від її оточення: родини, друзів, колективу, соціуму..... _____ бал (-и, -ів)
- в) соціального оточення, але певна роль належить і самій людині _____ бал (-и, -ів)
- г) суспільства, рівня його соціально-економічного розвитку, характеру правової і політичної систем, здатності забезпечувати і захищати права і свободи громадян тощо _____ бал (-и, -ів)
- д) інших факторів (від її долі, від Творця, від природи тощо)..... _____ бал (-и, -ів)

2. Сенс життя для Вас полягає в тому:

а) щоб самореалізуватися через досягнення якомога вищого соціального (майнового) статусу (досягнення високих службових посад, високого рівня багатства) бал (-и, -ів)

б) самореалізуватися через досягнення гідного рівня соціального (майнового) статусу, а також через відповідну допомогу іншим людям бал (-и, -ів)

в) самореалізуватися через досягнення високого морального авторитету в суспільстві через власний приклад виконання службових або професійних обов'язків бал (-и, -ів)

г) самореалізуватися на основі бездоганного і сумлінного служіння суспільству, народу бал (-и, -ів)

д) самореалізуватися через служіння Богові, певній ідеї, релігії тощо бал (-и, -ів)

3. Справедливе життя, на Вашу думку, це таке життя, яке дозволяє:

а) реалізовувати свої здібності в отриманні високого і необмеженого посадового (майнового) статусу на основі особистого внеску в процес виробництва товарів, послуг, інтелектуальних ідей бал (-и, -ів)

б) реалізовувати свої здібності на основі особистого внеску в процесах виробництва товарів, послуг, інтелектуальних ідей із введенням відповідних обмежень на майновий (прибутки) та посадовий (освітні, професійні, статеві, вікові, релігійні, громадянські та ін. критерії) статуси бал (-и, -ів)

в) реалізовувати свої здібності на основі особистого внеску в процес розподілу товарів, послуг, інтелектуальних ідей залежно від характеру трудових витрат працівників бал (-и, -ів)

г) реалізовувати свої здібності на основі особистого внеску в процесах рівномірного розподілу товарів, послуг, інтелектуальних та інших ідей в умовах відповідного примусу людей до праці бал (-и, -ів)

д) реалізуватися поза межами дії людської влади бал (-и, -ів)

4. Правда для Вас полягає в тому:

а) що мають пропонуватися та реалізовуватися індивідуальні цінності життя як головні (там, де управляє сильніший або розумніший) бал (-и, -ів)

б) разом з домінуючими індивідуальними цінностями життя визнаються і реалізуються цінності соціуму (там, де людина шукає компроміс між домінуючими індивідуальними цінностями життя та суспільними цінностями, йде на певні поступки, веде помірковане життя) бал (-и, -ів)

в) на основі домінуючих колективних цінностей визнаються і реалізуються індивідуальні цінності (там, де людина шукає компроміс між домінуючими колективними цінностями життя і власними) бал (-и, -ів)

г) мають пропонуватися та реалізовуватися колективні цінності життя як головні (права там, де харизматичним лідером пропонується, а більшістю підтримується певна ідея колективного життя та порятунку) бал (-и, -ів)

д) жодна правда, яка пропонується людьми як доленосна, не є істиною людського життя бал (-и, -ів)

5. Відчути себе щасливою людиною Ви зможете в умовах:

а) коли Ви змогли в межах дозволеної законом легітимної конкуренції досягти перемоги і отримати всі лаври переможця _____ бал (-и, -ів)

б) коли Ви змогли в межах дозволеної законом легітимної конкуренції досягти перемоги і пропорційно досягненням розділити винагороду серед переможця, призерів та кращих учасників _____ бал (-и, -ів)

в) коли Ви разом зі своєю спільнотою змогли досягти в межах дозволеної легітимної конкуренції з іншими соціальними групами перемоги і розділити успіх серед усіх _____ бал (-и, -ів)

г) коли Ви разом з країною (народом) досягли перемоги над іншою країною (народом), але заради його порятунку готові розділити з ним свій успіх в умовах прийняття ним Вашої системи цінностей _____ бал (-и, -ів)

д) Ви тільки тоді щасливі, коли Ви щасливі разом з усіма іншими людьми, і завжди нещасні тоді, коли в разі перемоги одних страждають інші _____ бал (-и, -ів)

6. Якщо б Ви опинились разом з іншими людьми (дітьми, жінками, хворими, пораненими, людьми похилого віку) на кризі, яку виносить у відкрите море, і порятунок був би можливим тільки для певної категорії, то, на Вашу думку, справедливим порятунком був би такий варіант:

а) порятунок людей, які мають найвищий посадовий (майновий) статус (можуть більше за інших заплатити за свій порятунок або відшкодувати збитки, які пов'язані з порятунком) _____ бал (-и, -ів)

б) порятунок тих людей, за якими рятувальник надіслав допомогу, а також тих, кого визначають ті, кого рятують _____ бал (-и, -ів)

в) варто визначати людей для порятунку за допомогою жеребкування _____ бал (-и, -ів)

г) порятунок найбільш незахищених, або тих, хто найбільш за всіх потребує порятунку (дітей, жінок, хворих, поранених) _____ бал (-и, -ів)

д) якщо не буде можливості для порятунку всіх людей, то в будь-якому випадку залишусь на кризі _____ бал (-и, -ів)

7. Участь у грошових лотереях Ви оцінюєте:

а) як реальну можливість законно заробити для себе гроші і стати багатого і щасливою людиною _____ бал (-и, -ів)

б) реальну можливість заробити гроші як для себе, так і для своїх близьких _____ бал (-и, -ів)

в) можливу нагоду для вирішення деяких матеріальних проблем _____ бал (-и, -ів)

г) усмішка долі, яка дасть можливість на певний час „відійти” від життєвих проблем і пожити для власного задоволення _____ бал (-и, -ів)

д) спокуса, яка не має права на значну увагу з боку нормальної людини _____ бал (-и, -ів)

8. Процес навчання людини Ви розглядаєте, в першу чергу:

а) як процес оволодіння цивілізованими способами, прийомами та формами всебічної індивідуальної самореалізації завдяки конкурентному руху в соціальній „піраміді” _____ бал (-и, -ів)

б) процес оволодіння цивілізованими способами, прийомами та формами власної статусної самореалізації завдяки опануванню тими знаннями і навичками, які потрібні людині для виконання певних ролей у межах певного посадового або майнового статусу _____ бал (-и, -ів)

в) процес оволодіння цивілізованими способами, прийомами та формами власної статусної самореалізації завдяки опануванню тими знаннями, навичками та вміннями, які потрібні людині для виконання певних ролей у межах професійного статусу _____ бал (-и, -ів)

г) процес оволодіння способами, прийомами та формами власної самореалізації завдяки опануванню тими знаннями і вміннями, які потрібні людині для забезпечення умов колективного життя _____ бал (-и, -ів)

д) процес оволодіння знаннями, навичками та вміннями, які дозволяють успішно виконувати улюблену роботу (хобі) _____ бал (-и, -ів)

9. Я поділяю, в першу чергу, ті сімейні цінності, які мають таку специфіку прояву:

а) існує єдина логічна зрозуміла і послідовна позиція, яку підтримують усі члени сім'ї, незалежно від того, хто з батьків запроваджує цю позицію _____ бал (-и, -ів)

б) існує домінуюча логічна позиція одного з батьків, якої дотримуються всі члени сім'ї, але можна робити певні поступки на користь когось з членів сім'ї, якщо в цьому вбачається або певний сенс, або для того, щоб уникнути додаткового напруження _____ бал (-и, -ів)

в) існує домінуюча, але не у всьому логічна і послідовна позиція одного з батьків (почуття, любов та потурання для когось з членів сім'ї), яку мають враховувати інші члени сім'ї _____ бал (-и, -ів)

г) домінує всезагальне піклування та турбота як з боку обох, так і з боку когось одного з батьків про всіх членів сім'ї та існують обмеження на свободу дій та ініціативу інших членів сім'ї _____ бал (-и, -ів)

д) панує сімейна любов, кохання, вірність _____ бал (-и, -ів)

10. Ви би хотіли знаходитись у такому колективі:

а) в якому існує чесна, відкрита і прозора конкуренція та індивідуальна відповідальність на шляху отримання високих посад та високого майнового статусу _____ бал (-и, -ів)

б) існує відповідна мораль, яка помірно стримує людей у боротьбі за отримання відповідних посадових та майнових статусів _____ бал (-и, -ів)

в) існує система взаємної допомоги людям, які за певними обставинами можуть опинитися у важкому становищі (здоров'я, сім'я, робота тощо) з метою збереження цілісності групи _____ бал (-и, -ів)

г) існує чітка система завдань, планів, які мають виконуватися колективом і, в першу чергу, саме колектив несе відповідальність за їх виконання, виховуючи колективну відповідальність за їх реалізацію _____ бал (-и, -ів)

д) існує система єдності на основі безкорисної допомоги, поваги та любові _____ бал (-и, -ів)

Оцінюється кожний фактор за 10 бальною шкалою, де 0 – відсутність впливу фактора, а 10 – максимальна дія фактора.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Розраховується сума балів за кожним фактором:

$$A = \sum(a_1 + \dots + a_{10}) = (0 - 100);$$

$$B = \sum(b_1 + \dots + b_{10}) = (0 - 100);$$

$$V = \sum(v_1 + \dots + v_{10}) = (0 - 100);$$

$$Г = \sum(\Gamma_1 + \dots + \Gamma_{10}) = (0 - 100);$$

$$D = \sum(d_1 + \dots + d_{10}) = (0 - 100).$$

Фактор домінує (63–100 балів)

A – домінує традиційний класичний соціальний тип (гендер) – „індивідуаліст” (I);

B – домінує традиційний неklasичний соціальний тип (гендер) – „лідер” (J);

V – домінує нетрадиційний неklasичний соціальний тип (гендер) – „брат”, „сестра” (B, C);

Г – домінує нетрадиційний класичний соціальний тип (гендер) – „колективіст” (K);

D – домінує духовний тип (гендер) – „дивак” (L).

Фактор проявляє себе на рівні 88–100 балів (найвищий рівень прояву, респондент остаточно визначився) – група «S».

Фактор проявляє себе на рівні 63–87 балів (високий рівень прояву, респондент практично визначився) – група «C».

Фактор проявляє себе на рівні 38–62 балів (середній рівень прояву, респондент не визначився, може проявляти схильність до девіантної поведінки) – група «Z».

Фактор проявляє себе на рівні 13–37 балів (низький рівень прояву, респондент не визначився, проявляє конформізм, апатію, пасивність і байдужість до життя, може бути легко втягнутий у систему протиправних дій і мати схильність до алкоголізму, наркоманії) – група «Y».

Фактор проявляє себе на рівні 0–12 балів (найнижчий рівень прояву, респондент не визначився, переважно проявляє нонконформізм, агресію, антипатію, нехтування життя, може бути лідером злочинних угруповань) (іноді таким чином респондент ігнорує сам процес тестування) – група «X».

Групи «X», «Y» і «Z», і в першу чергу «X» і «Y», потребують особливої уваги з боку керівників, вихователів (батьків, кураторів, викладачів тощо) стосовно допомоги на шляху самовизначення людини, оскільки представники зазначених груп частіше за інших схильні до самогубства (суїцидів), злочинності як відкритої агресії, так і спонтанних, не прогнозованих і не передбачуваних вчинків.

Немає одного домінуючого фактора, а є „андрогінні” (які представлені двома (іноді більше) рівнозначними факторами), що проявляють себе на рівні 63–100 балів:

а) „I” – „K” (психічно та нервово невірноважений, агресивний, конфліктний, нонконформіст);

б) „I” – „D” (вразливий, образливий, імпульсивний, невпевнений у собі індивідуаліст);

в) „I” – „B,C” (позер, хвалько, задавака, той, хто хизується);

г) „I” – „J” (формальний лідер, схильний до тиранії, диктату, „суворий командир”);

д) „J” – „B,C” (неформальний лідер, здатний вислухати людину і допомогти їй);

е) „J” – „K” (маніпулятор, обіцяє виконати умови більшості в разі визнання його лідером, або від імені більшості краще за інших відображає інтереси цієї більшості, претендує на роль формального або неформального лідера);

є) „Л” – „Д” (схильний до месіанства, толерантний, розсудливий, терпеливий);
ж) „Б,С” – „К” (толерантний колективіст);
з) „Б,С” – „Д” (милосердний, схильний до духовності, соборності);
і) „К” – „Д” (носії небезпечних ідей колективного порятунку іноді з проявами фанатизму (комунізму, космополітизму, фашизму тощо)).

Шкала нещирості – якщо а) + г) більше 10 балів, то в цьому питанні анкети респондент проявляє нещирість; якщо А + Г більше 100 балів у цілому по анкеті, то така анкета вираховується.

Список використаних джерел

1. Книга виходу українського народу – програма розбудови українського соборного суспільства. – 3-тє видання. – Чернігів, 2009. – 175 с.
2. Кондович В. Ю. Соціологія (схеми, таблиці і слайди) / В. Ю. Кондович. – Друге видання. – Чернігів : Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2011. – 395 с.
3. Онищенко В. Педагогічна герменевтика: ноологічні контексти ідентифікації / В. Онищенко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2002. – № 2. – С. 23-31.
4. Режим доступу : http://ru.wikipedia.org/wiki/Соборность_в_обществе.
5. Hofstede G. Cultures and Organizations: Software of the Mind: Intercultural Cooperation and its Importance for Survival / G. Hofstede. – London : Harper Collins, 1994.

УДК 316.6

В.М. Федоренко, канд. соціол. наук, доцент

Чернігівський державний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ОЦІНЮВАННЯ КЕРІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У НОВИХ УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто основи розвитку та оцінювання кадрового потенціалу працівників соціальної сфери, запропоновано методи оцінювання кадрового потенціалу в соціальній сфері.

Ключові слова: оцінювання персоналу, установа, атестація, модель оцінювання персоналу, методи оцінювання персоналу.

Рассмотрены основы развития и оценивания кадрового потенциала работников социальной сферы, предложены методы оценивания кадрового потенциала в социальной сфере.

Ключевые слова: оценивание персонала, организация, аттестация, модель оценивания персонала, методы оценивания персонала.

We consider the basis and evaluation of human resources social workers. The paper presents methods for evaluating human resources in the social sphere.

Key words: evaluation of personnel, establishment, certification, personnel evaluation model, evaluation of personnel.

Постановка проблеми. Надання якісних і ефективних соціальних послуг вимагає високої трудової віддачі соціальних працівників, виявлення ними наполегливості у досягненні поставлених організаційних та індивідуальних цілей. Природно, що співробітники будь-якої організації істотно різняться своїми діловими та особистісними якостями, трудовою поведінкою, рівнем виконаних виробничих завдань, результатами діяльності. Для того, щоб виявити та оцінити таку диференціацію з прийняттям наступних управлінських рішень, менеджери розробляють і застосовують процедури оцінювання персоналу. Процес оцінювання є обов'язковим елементом